

జీవన ప్రమాణ సూచీని వాస్తవ తలసరి ఆదాయం ద్వారాగణిస్తారు. అమెరికన్ డాలర్లలో కొనుగోలు శక్తితో సమానత, పర్సెంటేజింగ్ పర్ పారిటీ (పీపీపీ) ఆధారంగా లెక్కిస్తారు. పీపీపీ కనిష్ట విలువ 100 డాలర్లు, గరిష్ట విలువ 40,000 డాలర్లు.

# మానవాభివృద్ధిని వేదిక-2018

- ప్రతి ఏడాది ఐక్యరాజ్యసమితికి అనుబంధంగా ఉన్న 'యునైటెడ్ నేషన్స్ డెవలప్ మెంట్ ప్రోగ్రామ్-UNDP (ఐక్యరాజ్యసమితి అభివృద్ధి పథకం)' 'హ్యూమన్ డెవలప్ మెంట్ ఇండెక్స్-HDI' (మానవాభివృద్ధి సూచిక)ను ప్రచురిస్తుంది. గత ఏడాది ప్రచురించిన 160 పేజీల నివేదికలో ఆరు అధ్యాయాలున్నాయి. 'యువతకు అవకాశాలు కల్పించాలి' అనే ఇతివృత్తంతో 2017, సెప్టెంబర్ 14న UNDP అడ్మినిస్ట్రేటర్ అచిమ్ స్టీనర్ విడుదల చేసిన నివేదికలో భారత్ 130వ స్థానంలో నిలిచింది. 2016తో పోలితే ఒక్క స్థానమే మెరుగుపడినప్పటికీ ఆసియాలో అభివృద్ధికి మారుపేరుగా భారత్ నిలిచింది. అత్యుత్తమ అభివృద్ధితో నార్వే ప్రథమ స్థానంలో ఉండగా.. నైగర్ చివరలో 189వ స్థానంలో ఉంది. మొత్తం 193 ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్య దేశాల్లో 189 దేశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని సృష్టమైన అంచనాలతో ఈ నివేదికను రూపొందించారు.
- స్థూల జాతీయ తలసరి ఆదాయం ఆధారంగా జీవన ప్రమాణాన్ని, ఆయుర్దాయం ఆధారంగా ఆరోగ్యాన్ని, పాఠశాల విద్య ఆధారంగా విద్యను అంచనావేసి ఐక్యరాజ్యసమితి HDI నివేదికను రూపొందిస్తుంది. ఈ మూడు అంశాల ఆధారంగా ఆయా దేశాలు సాధించిన ప్రగతిని పరిగణనలోకి తీసుకుని వాటికి 0 నుంచి 1 వరకు పాయింట్లు ఇస్తారు. మానవాభివృద్ధి సూచిక ధ్యేయం ప్రతి మనిషి లెక్కలోకి రావాలి. పేద-ధనిక తేడా లేకుండా ప్రతి ప్రాణి సమానం. ప్రస్తుత కాలంలో స్థూల జాతీయోత్పత్తికి ప్రత్యామ్నాయంగా మానవాభివృద్ధి సూచికను ఆధారం చేసుకుని ఒక దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిని అంచనా వేస్తున్నారు. విద్య, ఆరోగ్యం, సగటు జీవితకాలం, శిశు మరణాలు, పేదరికం వంటి జీవన ప్రమాణాలు మానవాభివృద్ధి సూచిక రూపకల్పనకు ప్రాతిపదికలు. ఒక దేశం మానవాభివృద్ధిలో సాధించిన సగటు పురోభివృద్ధిని మానవాభివృద్ధి సూచికతెలియజేస్తుంది.
- మహబూబ్ ఉల్ హక్ (పాకిస్తాన్) రూపొందించిన హెచ్ డీఐ ఆధారంగా యూఎన్ డివెల్ప్ మెంట్ ఈ మానవాభివృద్ధి సూచికను ప్రవేశపెట్టారు.
- ప్రజల ఎంపికలను విస్తృతం చేయడంతోపాటు, ప్రజాశ్రేయస్సును పెంపొందించే క్రమాన్ని మానవాభివృద్ధిగా మహబూబ్ ఉల్ హక్ పేర్కొన్నారు. మానవాభివృద్ధి సూచిక రూపకల్పనలో అర్థశాస్త్రంలో నోబెల్ ప్రైజ్ (1998) అందుకున్న అమర్త్యసేన్ భావాలు కనిపిస్తాయి.
- మానవాభివృద్ధి సూచిక మూడు రకాలైన మానవాభివృద్ధి సంబంధ ప్రాథమిక సగటు అంశాలను లెక్కిస్తుంది.

- దీర్ఘకాలిక ఆరోగ్యవంతమైన ఆయుర్దాయాన్ని అంచనా వేస్తుంది.
- పరిజ్ఞానం, వయోజన విద్య ద్వారా 2/3 వంతు భారత్వం ఇచ్చి అంచనా వేసి 1/3 వంతు భారత్వం స్థూల విద్యార్థుల నిష్పత్తి ద్వారా లెక్కిస్తారు.
- ఉన్నత జీవన ప్రమాణాన్ని అమెరికా డాలర్లతో స్థూల దేశీయ తలసరి ఉత్పత్తి ద్వారా అంచనా వేస్తారు. దీన్ని పర్సెంటేజింగ్ పవర్ పారిటీ (పీపీపీ) ఆధారంగా గణిస్తారు. పీపీపీనే అమెరికన్ డాలర్లలో కొనుగోలు శక్తి సమానత అంటారు.
- మానవాభివృద్ధి సూచికను లెక్కించే ముందు మూడు అంశాల్లో ప్రతిదానికి ఒక దిశను నిర్ణయించి ప్రతి సూచికకు కనిష్ట గరిష్ట విలువలు లెక్కిస్తారు.
- ప్రతి అంశం ప్రదర్శనను 0 నుంచి 100 మధ్య విలువలు ఇచ్చి లెక్కగడతారు.

అంశాలు	గరిష్ట విలువ	కనిష్ట విలువ
ఆయుర్దాయం	100 ఏండ్లు	25 ఏండ్లు
వయోజన అక్షరాస్యత రేటు	100	0
స్థూల నమోదు నిష్పత్తి	100	0
స్థూల దేశీయ తలసరి ఉత్పత్తి	100	0

## మానవాభివృద్ధి సూచీ (HDI)

- ఆయుర్దాయం సూచీ పుట్టినప్పటి నుంచి గణిస్తారు. దీనిలో తీసుకునే విలువలు కనిష్టం 25, గరిష్టం 100.

## అక్షరాస్యత సూచీ

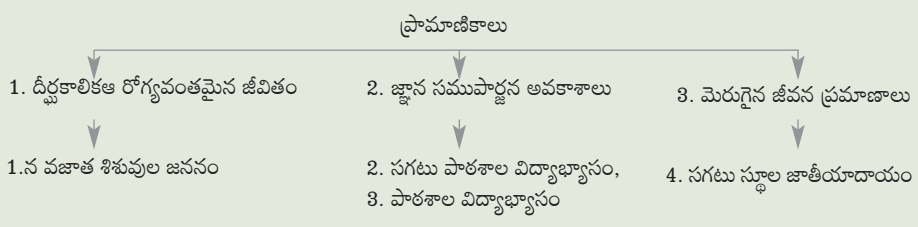
### (ఎడ్యుకేషనల్ అటెయిన్మెంట్ ఇండెక్స్-EAI)

- వయోజన అక్షరాస్యతకు 2/3 వంతు విలువ ఇస్తారు.
- ఉమ్మడి నమోదు నిష్పత్తి 1/3 వంతు విలువ ఇస్తారు.
- పై రెండింటికీ కూడా కనిష్ట విలువ 0 శాతం, గరిష్ట విలువ 100 శాతంగా తీసుకుంటారు.

## జీవన ప్రమాణ సూచీ (స్టాండర్డ్ ఆఫ్ లివింగ్ ఇండెక్స్-SLI)

- జీవన ప్రమాణ సూచీని వాస్తవ తలసరి ఆదాయం ద్వారా గణిస్తారు. అమెరికన్ డాలర్లలో కొనుగోలు శక్తితో సమానత, పర్సెంటేజింగ్ పవర్ పారిటీ (పీపీపీ) ఆధారంగా లెక్కిస్తారు. పీపీపీ కనిష్ట విలువ 100 డాలర్లు, గరిష్ట విలువ 40,000 డాలర్లు.
- హెచ్ డీఐ-0 విలువ అతి తక్కువ స్థితిని సూచిస్తుంది.
- హెచ్ డీఐ-1 విలువ ఎక్కువ స్థితిని సూచిస్తుంది.
- హెచ్ డీఐ-2010 రిపోర్టులో కొత్తగా మూడు సూచీలు ప్రవేశపెట్టారు.

## HDI ప్రాతిపదికలు: మూడు ప్రామాణికాలు, నాలుగు సూచికలు.



అనంతారపుకృష్ణయ్య  
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పాఠశాల,

- అసమానతలు మిశ్రితమైన మానవాభివృద్ధి సూచీ (ది ఇనిక్వాలిటీ అడ్జస్టెడ్)
- లింగ సంబంధిత అసమానత సూచీ (ది జెండర్ ఇనిక్వాలిటీ అడ్జస్టెడ్)
- బహుముఖ పేదరిక సూచీ.
- 2014లో మానవాభివృద్ధి నివేదిక తొలిసారిగా స్త్రీ, పురుష అభివృద్ధి సూచీ (జెండర్ డెవలప్ మెంట్ ఇండెక్స్)ని రూపొందించినది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా స్త్రీ, పురుషుల మధ్య తారతమ్యతను లెక్కించింది.
- మన దేశంలో మానవాభివృద్ధి సూచీని నీతి ఆయోగ్ (గతంలో ప్రణాళిక సంఘం) రూపొందిస్తుంది. నీతి ఆయోగ్ హెచ్ డీఐ తీసుకునే అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని నివేదిక రూపొందిస్తుంది.
- దేశంలో తొలిసారి మానవాభివృద్ధి సూచీని రూపొందించిన రాష్ట్రం మధ్యప్రదేశ్.

హెచ్ డీఐ పాయింట్లు ఆధారంగా దేశాల వర్గీకరణ దేశం	సాధించిన పాయింట్లు
అతి ఎక్కువ అభివృద్ధి	0.80 నుంచి 1 వరకు
ఎక్కువగా మానవాభివృద్ధి	0.70 నుంచి 0.79 వరకు
మధ్యస్థంగా అభివృద్ధి	0.57 నుంచి 0.69 వరకు
తక్కువగా అభివృద్ధి	0.0 నుంచి 0.56

## వివిధ ఏడాదుల్లో మానవాభివృద్ధి సూచీ

1981- 0.320  
1991- 0.381  
2001- 0.472  
2017- 0.640

- ప్రపంచవ్యాప్తంగా మానవాభివృద్ధి మూడు రెట్లు అయ్యింది. 1990లో 500 కోట్లు ఉన్న జనాభా 2017 నాటికి 750 కోట్లకు పెరిగింది. తక్కువ అభివృద్ధి చెందుతున్న వారు 300 కోట్ల నుంచి 92.6 కోట్లకు తగ్గారు. అంటే 1990లో 60 శాతం ఉన్న వారు ప్రస్తుతం 12 శాతానికి తగ్గారు.

సూచిక విలువ = (వాస్తవిక విలువ - కనీస విలువ) / (గరిష్ట విలువ - కనీస విలువ)			
అభివృద్ధి చాలా ఎక్కువ	అభివృద్ధి ఎక్కువ	అభివృద్ధి మధ్యస్థం	అభివృద్ధి తక్కువ
నార్వే (1)	ఇరాన్ (60)	ఫిలిప్పీన్స్ (113)	నైజీరియా (157)
స్విట్జర్లాండ్ (2)	మెక్సికో (74)	ఈజిప్టు (115)	ఆఫ్ఘనిస్థాన్ (168)
ఆస్ట్రేలియా (3)	శ్రీలంక (76)	ఇండోనేషియా (116)	డీఆర్ కాంగో (176)
ఐర్లాండ్ (4)	బ్రెజిల్ (79)	ఇరాక్ (120)	నైగర్ (189)
జర్మనీ (5)	థాయిలాండ్ (83)	భారత్ (130)	
అమెరికా (13)	చైనా (86)	భూటాన్ (134)	
యూకే (14)	ఉక్రెయిన్ (88)	బంగ్లాదేశ్ (136)	
జపాన్ (19)		మయన్మార్ (148)	
దక్షిణ కొరియా (22)		నేపాల్ (149)	
ఫ్రాన్స్ (24)		పాకిస్తాన్ (150)	
రష్యా (49)			

గమనిక: పైన పేర్కొన్న సంఖ్యలు ఆయా దేశాలకు సంబంధించిన హెచ్ డీఐ ర్యాంకులు

విభజనను అనుసరించి మానవాభివృద్ధి సూచికలు					
విషయం	హెచ్ డీఐ విలువ	ఆయుర్దాయం	పాఠశాల విద్య అంచనా (ఏండ్లలో)	పాఠశాల విద్య సగటు (ఏండ్లలో)	స్థూల సగటు జాతీయదాయం (డాలర్లలో)
అతి ఎక్కువగా మానవాభివృద్ధి	0.894	79.5	16.4	12.2	40,041
ఎక్కువగా మానవాభివృద్ధి	0.757	76.0	14.1	8.2	14,999
మధ్యస్థంగా అభివృద్ధి	0.645	69.1	12.0	6.7	6,849
తక్కువగా అభివృద్ధి	0.504	60.8	9.4	4.7	2,521

- ఎక్కువ, అతి ఎక్కువ అభివృద్ధి చెందినవారు 120 కోట్ల నుంచి మూడు రెట్లు పెరిగి 380 కోట్లకు చేరారు.
- ఆయుర్దాయం, తలసరి ఆదాయం, ఎక్కువ మంది చదువుకోవడంవల్ల ప్రపంచవ్యాప్తంగా హెచ్ డీఐ విలువ 22 శాతం తక్కువగా ఉన్నది.

- శాతం తక్కువగా ఉన్నది.
- లింగ సమానత్య సూచీలో భారత్ 160 దేశాల్లో 127వ స్థానంలో ఉన్నది.
- మాధ్యమిక విద్య చదివిన వారిలో పురుషులు 64 శాతం

1990 నుంచి భారత్ లో క్రమాంశ అభివృద్ధి					
ఏడాది	ఆయుష్షు	పాఠశాల విద్య అంచనా (ఏండ్లలో)	పాఠశాల విద్యా సగటు (ఏండ్లలో)	స్థూల సగటు జాతీయదాయం (డాలర్లలో)	హెచ్ డీఐ విలువ
1990	57.9	3.0	3.0	1733	0.427
1995	60.4	8.2	3.5	2015	0.46
2000	62.6	8.3	4.4	2470	0.493
2005	64.6	9.7	4.8	3157	0.535
2010	66.6	10.8	5.4	4357	0.581
2015	68.3	12.0	6.3	5691	0.627
2016	68.6	12.3	6.4	6026	0.636
2017	68.8	6.4	6.4	6353	0.640

- శాతం పెరిగింది. తలసరి ఆదాయం 27 ఏండ్లలో ఏకంగా 266 శాతం పెరిగింది.
- హెచ్ డీఐ విలువ తక్కువగా ఉన్న దేశాల్లో 60 ఏండ్లు జీవిస్తారని అంచనావేయగా, అధిక హెచ్ డీఐ ఉన్న దేశాల్లో 80 ఏండ్లు జీవిస్తారని అంచనావేశారు.

## మానవాభివృద్ధి సూచీలో భారత్

- దక్షిణాసియాలో అన్ని దేశాల సగటు హెచ్ డీఐ 0.638 అయితే, భారత్ ది మాత్రం 0.640గా ఉంది.
- 1990లో భారతీయ హెచ్ డీఐ విలువ 0.427 ఉండగా 2017 నాటికి అది 0.640కు పెరిగింది.
- 1990లో భారతీయుల ఆయుఃప్ర

ఖండాలు - మానవాభివృద్ధి సూచికలు			
ఖండం	ప్రథమ స్థానం	హెచ్ డీఐ విలువ	హెచ్ డీఐ సూచికలో స్థానం
ఆసియా	హాంకాంగ్	0.933	7
ఆఫ్రికా	సీషెల్స్ రిపబ్లిక్	0.797	62
ఉత్తర అమెరికా	కెనడా	0.926	12
దక్షిణ అమెరికా	చిలీ	0.843	44
యూరప్	నార్వే	0.953	1
ఓషియానా	ఆస్ట్రేలియా	0.939	3